

Řešení krizových situací ve škole

Krizový plán školy je přílohou Preventivního programu školy a školního řádu školy, jeho základem je Metodický pokyn MŠMT.

Ředitelka školy:

Mgr. Dagmar Horáková

Zástupkyně pro SŠZ- technické obory:

Mgr. Jitka Půlpytlová

Zástupkyně školy pro SŠZ- klinické obory:

Mgr. Hana Krajčovičová

Zástupce školy pro všeob. vzdělávací předměty:

Mgr. Eva Provazníková

Zástupkyně pro OP Teplice:

Mgr. Dana Šlechtová Ph.D.

Zástupkyně školy pro Domov mládeže:

Mgr. Marcela Nežádalová

Vypracovala:

Mgr. Hana Krajčovičová

Platnost: od 1.září 2024

Mgr. Dagmar Horáková

.....
ředitelka školy

Co je krizový plán školy?

1. Postup podle typu problému
 - 1.1 Zdravotní indispozice
 - 1.2 Návykové látky
 - 1.3 Krádeže a vandalismus v prostředí školy
 - 1.4 Šikana a její formy
 - 1.5 Záškoláctví
 - 1.6 Sebepoškozování, poruchy příjmu potravy
 - 1.7 Extremismus, rasismus
 - 1.8 Netolismus
 - 1.9 Nošení zbraní a předmětů ohrožujících zdraví
 - 1.10 Smrt ve škole
 - 1.11 Dítě jako pozůstalý
2. Výslech žáků za přítomnosti Policie ČR
3. Oznamování trestné činnosti
 - Legislativa
 - Užitečné odkazy

Cílem krizového plánu je stanovit závazný postup pro všechny pracovníky školy v případě podezření či výskytu jakéhokoliv sociálně-patologického jevu (dále SPJ). Krizový plán je přílohou Minimálního preventivního programu a Školního řádu školy, jeho základem je Metodický pokyn MŠMT.

- Je to návod, jak postupovat při řešení krizových situací ve škole. Vymezuje konkrétní osoby, které se na něm podílejí.
- Jsou zde zakotveny konkrétní SPJ a jejich zřetelné sankce ve Školním řádu.
- Určují jasné kompetence zainteresovaných osob.
- Poskytují jednotný postup pro všechny případy i individuální přístup ke každému případu.
- Určuje složky nutného podrobného seznámení (pedagogický sbor, rodiče, žáci).
- Vymezuje rozsah spolupráce s Policií ČR a jejich vstup do prostor školy.

1. Postup podle typu problému

1.1. Zdravotní indispozice

Jak postupovat při zdravotní indispozici, První pomoc (dále jen PP)

- **Pracovníci zabezpečující PP a jejich dosažitelnost**
 - ✓ Pedagogický sbor VOŠZ a SŠZ- budovy Moskevská, Palachova, Kapelní TPC
- **Příruční lékárny:**
 - ✓ Budova Moskevská
 - Sborovna
 - Kabinet OSE I.
 - Nářad'ovna TEV (u velké tělocvičny)
 - 2x mobilní- zástupci Moskevská
 - ✓ Budova Palachova
 - Sborovna
 - Tělocvična
 - Areál DZT
 - Areál DFA
 - Laboratoř DZL
 - 1x mobilní- studijní odd. p. Krajdlová
 - ✓ Budova Kapelní- TPC
 - Sekretariát- p. Bačkovská
- **Místo technických prostředků a nářadí využitelných v PP**

- **Dle závažnosti:**
 - ✓ Přivolat ZZS (bezvědomí, mdloby, záchvatovité stavy, větší úrazy...)
Telefon: 155
 - ✓ Informovat zákonného zástupce
 - ✓ **Telefonní čísla zdravotnických zařízení:**
 - **Masarykova nemocnice** (spojovatelka)- **477 111 111**
 - **Ústecká poliklinika** (spojovatelka)- **477 102 111**
- **Doprovod do zdravotnického zařízení, krizových center, psychiatrických či psychologických zařízení:**
 - ✓ Pokud lze- **zákonný zástupce**
 - ✓ Na pokyn vedení školy- **zaměstnanec školy**
 - ✓ Převezme-li žáka **záchranná služba**- přebírá plnou zodpovědnost ona
→ **nutnost vyrozumět zákonného zástupce**
 - ✓ Spoluzák, byť nabyt plnoletosti- **nedoprovází!!!**
- **Záznam do Knihy úrazů** (M- knihovna- p. Dlouhá Dis.; P- sborovna)
 - ✓ pořadové číslo úrazu,
 - ✓ jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození zraněného,
 - ✓ popis úrazu,
 - ✓ popis události, při které k úrazu došlo, včetně údaje o datu a místě události,
 - ✓ zda a kým byl úraz ošetřen,
 - ✓ podpis zaměstnance právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, který provedl zápis do knihy úrazů,
 - ✓ další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu.

Směrnice pro evidenci úrazů dětí, žáků a studentů

Za školní úraz se považuje takový, který se stal při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb.

Legislativa

- ❖ § 29, odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon)
- ❖ vyhláška MŠMT ČR č. 64/2005 Sb., ve znění 57/2010 Sb.
- ❖ https://www.msmt.cz/uploads/Priloha_16_Sebeposkozovani.doc

1. Úraz bez následné absence

- Ošetření úrazu
- Šetření příčin úrazu
- Zápis do knihy úrazů
- Informace zákonnému zástupci nezletilého žáka
- Záznam o úrazu dítěte, žáka, studenta se nevyplňuje**

2. Úraz s absencí žáka, která zasahuje do 2 po sobě jdoucích vyučovacích dnů

- Ošetření úrazu
- Šetření příčin úrazu
- Zápis do knihy úrazů
- Informace zákonnému zástupci nezletilého žáka
- Zpracování záznamu o úrazu dítěte, žáka, studenta**

3. Úraz bez následné absence ale s předpokladem odškodnění bolestného nebo na žádost

- Ošetření úrazu
- Šetření příčin úrazu
- Zápis do knihy úrazů
- Informace zákonnému zástupci nezletilého žáka
- Zpracování záznamu o úrazu dítěte, žáka, studenta**

ZASÍLÁNÍ ZÁZNAMU O ÚRAZU DÍTĚTE, ŽÁKA, STUDENTA

- 1 x zákonný zástupce nezletilého žáka nebo zletilý žák
- 1 x zdravotní pojišťovna žáka (do pátého dne následujícího měsíce)
- 1 x Česká školní inspekce (do pátého dne následujícího měsíce)
- 1 x pojišťovna, u které je sjednáno pojištění odpovědnosti za úrazy
- 1 x evidence školy, školského zařízení
- 1 x zřizovatel (**pouze na jeho písemnou výzvu**)

1.2. Zneužívání návykových látek:

U žáka byly nalezeny nelegální drogy

- Učitel odebere za přítomnosti svědka látku a uloží ji na bezpečné místo (sejf) s písemným záznamem o případu.
- Oznámí tuto skutečnost řediteli školy
- Učiteli není dovoleno provádět bez svolení žáka šetření. To je oprávnění Policie ČR u osob podezřelých ze zneužívání drog.

- Ředitel školy informuje žáka a rozhodne, zda je nutné postoupit případ policii.
- Ředitel školy rozhodne o potrestání žáka a informuje prostřednictvím TU rodiče žáka

Na půdě školy je nalezen žák pod vlivem drog nebo alkoholu

- Učitel, který nalezne žáka s uvedenými příznaky, zajistí žákovi bezpečnost, kontaktuje rodiče, případně zdravotnické zařízení.
- Učitel okamžitě nahlásí případ řediteli školy
- Učitel provede ve spolupráci s výchovným poradcem, metodikem prevence zápis o daném případě.
- Ředitel školy informuje rodiče žáka a rozhodne, zda je nutné postoupit případ policii z důvodu zneužívání a distribuce drog.
- Po návratu žáka do školy provede ŠMP pohovor se žákem, případně doporučí návštěvu odborníka

Žák se svěřil s tím, že užívá drogy

- Učitel nabídne radu, obrátí se na ŠMP, případně doporučí žákovi odborníka.
- Pokud jde o nezletilého žáka, je nutné kontaktovat rodiče.

Na půdě školy byly nalezeny drogy

- Nálezce z řad učitelů drogy bezpečně uloží.
- Provede záznam o případu za přítomnosti svědka.
- Informuje ředitele školy nebo jeho zástupce.
- Ředitel školy, zástupce kontaktuje Policii ČR.

Žák je přistižen při prodeji drog

- Pedagog či jiný pracovník školy odebere látku, uloží na bezpečné místo, zapíše záznam.
- Pedagog či jiný pracovník školy kontaktuje ŠMP, kontaktuje žáka, provede zápis o pohovoru.
- Pedagog či jiný pracovník školy vše oznámí řediteli školy.
- Ředitel školy kontaktuje Policii ČR z důvodu porušení §217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy mládeže) a prostřednictvím TU situaci oznámí rodičům žáka
- Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka a prostřednictvím TU informuje rodiče žáka

Legislativa:

- ❖ Věstník MŠMT č. 11/2003- **Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané.**
- ❖ Zákon č. 167/1998 Sb., **Zákon o návykových látkách** změna-273/2013 Sb.

1.3. Krádeže a vandalismus v prostředí školy

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem

- O události **pořídít záznam na základě výpovědi poškozeného.**
- Věc **ohlásit na Policii ČR**, nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost.
- V případě, že je znám **pachatel mladší 18 let**, nahlásit věc **orgánu sociálně – právní ochrany** a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

Vandalismus

Jak postupovat při vzniku škody způsobené vandalismem

- Jakmile vznikne **škoda na školním majetku**, je třeba o celé záležitosti **vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.**
- V případě, že **viníka škola zná**, může na něm (jeho zákonném zástupci) **vymáhat náhradu škody.**
- V případě, že **nedojde** mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou dítěte k **dohodě o náhradě škody**, může škola **vymáhat náhradu soudní cestou.**

Legislativa:

- ❖ https://www.msmt.cz/uploads/Priloha_c._10_Vandalismus.docx
- ❖ https://www.msmt.cz/uploads/Priloha_12_Kradeze.doc
- ❖ Zákon č. 200/1990 Sb., **O přestupcích**
- ❖ Zákon č. 40/2009 Sb., **Trestní zákoník změna-390/2012 Sb.**
- ❖ Zákon č. 218/2003 Sb., **Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže změna- 301/2011 Sb.**

1.4. Šikana a její formy

Definice pojmu

Úmyslné a opakované ubližování slabšímu (neschopnému obrany) jedincem nebo skupinou, jak fyzické, tak i psychické, ponižování lidské důstojnosti, jde spíš o postoj než o čin.

Přímá šikana: podoba fyzická- (bití, plivání, tahání za vlasy...) nebo nefyzická verbální (vulgarismy, sexuálně nevhodný jazyk, zraňující komentáře k rase, nucení k nepříjemným činnostem...), neverbální (urážlivá gesta a zvuky, zírání, vysmívání se, zastrašující a výhrůžné výrazy ve tváři...)

Nepřímá šikana: emocionální a psychické utrpení. Je většinou nefyzická. Patří sem např. záměrná ignorace, izolace žáků, skryté ničení nebo krádež osobních věcí, pomluvy, lži, ničení pověsti, reputace....

Co šikana není: škádlení nebo agrese, které nemá známky šikanování. Nemůže-li žák škádlení nebo agresi zastavit, cítí se bezradný, bezmocný. Pokud stále pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu.

Postup:

- Posouzení a odhad závažnosti situace.
- **Oznamte vedení školy, třídnímu učiteli, ale také školnímu poradenskému pracovišti**, které tvoří školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog.
- **Rozhovory-** se svědky, obětí i agresory měly proběhnout **v jeden den**.
- Rozhovory s obětí a agresory probíhají vždy individuálně, je **nepřípustné konfrontovat oběť s agresorem**.
 - ✓ První hovoříme s **informátorem**, tedy osobou, která na situaci upozornila.
 - ✓ **Dále s obětí a poté se svědky**. (Jako svědky volíme žáky, kteří s obětí kamarádí, případně takové žáky, kteří oběť neodmítají a jsou **nezávislí na agresorech**.)
 - ✓ K oběti přistupujeme **velmi citlivě**, je důležité vyjádřit pochopení, podporu a ochotu pomoci.
 - ✓ Cílem rozhovorů je zjistit odpovědi na následující otázky:
 - **Kdo?** – Kdo je obětí šikany, komu je ubližováno. Obětí může být i více, žáci tuto skutečnost mohou i nemusejí reflektovat. Kolik je agresorů a v jaké míře se do jednání zapojují.
 - **Kdy?** – Jak dlouho se už takové chování objevuje, kdy k němu došlo poprvé a kdy naposledy.
 - **Jak?** – Jakým způsobem šikana probíhá, tedy co se dotyčnému děje (bití, nadávky, ponižování, šikana v kyberprostoru...).
 - **Kde?** – Kde se toto chování nejčastěji projevuje (v šatně, ve třídě, v jídelně, mimo školu...). I přes případné zjištění, že se valná většina jednání děje mimo školu, neznamená to, že by škola měla nad situací zavírat oči.
- Finální fáze rozhovorů probíhá s **agresorem/agresory**. Při rozhovoru „nemlžíme“, je vhodné jasně oznámit, že máme informace, že se situace děje a budou z ní vyvozeny důsledky, ale dáváme prostor, aby se k ní nejprve samostatně vyjádřili.

- V průběhu všech rozhovorů sledujeme, zda jednání, které je popisováno, nevykazuje známky **trestného činu**. V případě, že ano, je nutné celou situaci řešit ve spolupráci s Policií ČR a OSPOD.
- **Kontaktování rodičů**- informujeme po skončení vyšetřování. U rodičů agresora seznámíme se situací, výchovnými či jinými opatřeními, která škola přijme.
- **Výchovná komise**- svolává **ředitel školy** (ředitel školy, školní metodik prevence, výchovný poradce, TU, žák agresor a jeho rodiče). Po výchovné komisi informujeme rodiče oběti o výsledku.
- **Na třídních schůzkách informovat ostatní rodiče o výskytu šikany**- stručně, strukturovaně.

Péče o třídu:

- **informování ostatních žáků třídy (obecná úroveň)**
- opětovně provádíme seznámení třídy se školním řádem.
- Deklarujeme **jasně negativní postoj** k násilnému chování.
- **intervenční programy**, které může realizovat školený metodik primární prevence či externí organizace zabývající se primární prevencí.

Škola a ohlašovací povinnost:

- šikana v průběhu vyučování, souvisejících činnostech nebo školských služeb- **zákonnému zástupci** oběti i agresora. (školský zákon § 21 ods.2 školského zákona)
- **orgány sociálně-právní ochrany dětí**- pokud škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci.
- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu- **obrací se škola na Policii ČR**- to oznámí **ředitel školy** (písemně, telefonicky nebo osobně).

Kyberšikana

- Je šikanování jiné osoby (ubližování, ztrapňování, obtěžování, ohrožování, zastrašování apod.) s využitím internetu, mobilních telefonů či jiných informačních a komunikačních technologií.
- **Projevy:**
 - Zasílání urážlivých, zastrašujících, zesměšňujících nebo jinak ztrapňujících zpráv či pomluv (e-mail, SMS, chat, ICQ, Skype)
 - Pořizování zvukových záznamů, videí či fotografií, jejich upravování a následné zveřejňování s cílem poškodit zachycenou osobu.
 - Vytváření internetových stránek, které urážejí, pomlouvají či ponižují konkrétní osobu (blogy a jiné www.stranky)
 - Zneužívání cizího účtu (emailového, diskuzního apod.)
 - Vydírání internetem či mobilem.
 - Obtěžování a pronásledování voláním, psaním zpráv nebo prozváněním.
 - A další....

Kyberstalking – nebezpečné pronásledování

- Je zneužívání internetu, mobilních telefonů či jiných informačních a komunikačních technologií ke stalkingu (opakované stupňované obtěžování)
- - „bombardování“ telefonáty, SMS, emaily, posílání „dárků“, které oběť nechce atd.
- **Projevy:**
 - Opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť- dopisy, emaily, SMS, ICQ....
 - Výhrůžky – demonstrování moci a síly stalkera
 - Ničení majetku oběti
 - Stalker označuje sám sebe za oběť
 - Snaha poškodit reputaci stalkera- nepravdivé informace o oběti

Kybergrooming – pozor na neznámé

- Jednání osoby, která se snaží zmanipulovat vyhlédnutou oběť a řada psychologických technik ji donutit k osobní schůzce
- **Průběh útoku:**
 - **Etapa vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť od okolí-** vždy pochybujte o důvěryhodnosti anonymních uživatelů internetu!!!
 - **Etapa podplácení dárky, službami, za něž se snaží získat materiály, které využívá k vydírání-** nenechte se podplatit, vaše soukromí a bezpečí je nejcennější!!!
 - **Vyvolání emoční závislosti oběti na útočnickovi-** nedovolte, aby útočník poškodil vztahy v reálném světě (např. s rodiči)!!!
 - **Osobní setkání-** pozor na nebezpečnost schůzky s cizím člověkem!!!

Legislativa:

- ❖ https://www.msmt.cz/uploads/Priloha_6_Skolni_sikana_2020.doc
- ❖ https://www.msmt.cz/uploads/Priloha_c._7_Kybersikana_d.docx
- ❖ **Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu** č.j.: 11 691/2004-24

1.5. Záškoláctví

Žáci jsou povinni řádně docházet do školy a řádně se vzdělávat (§ 22 zákona č. 561/2004 Sb., Školský zákon).

Rodiče jsou na začátku každého školního roku informováni o způsobu uvolňování a omlouvání žáků (MŠMT č. j. 10194/2002-14, Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví).

U prokázaného záškoláctví je nutné žáka bezprostředně postihnout a ihned prokazatelným způsobem vyrozumět zákonného zástupce žáka.

V rámci prevence a ochrany před rizikovým chováním škola též postupuje dle platných předpisů a směrnic a učiní další nezbytná opatření včetně zaslání hlášení příslušným úřadům.

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona. Záškoláctví je nejvýraznější formou odporu dítěte ke škole.

Školní docházku eviduje třídní učitel a v případě **podezření na záškoláctví se obrací na zákonného zástupce nezletilého žáka**, nebo může požádat o spolupráci věcně příslušný správní orgán.

Rozlišujeme několik kategorií záškoláctví:

- **pravé záškoláctví** – žák školu nenavštěvuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí
 - **záškoláctví s vědomím rodičů**
 - **záškoláctví s klamáním rodičů** – děti dokáží přesvědčit své rodiče o zdravotních či jiných potížích, rodiče absenci omlouvají
 - **útěky ze školy** – v některých případech žák opouští školu během vyučování, v jiných pouze třídu na několik hodin a pohybuje se po budově školy
 - **odmítání školy** – výskyt školní fobie či deprese u žáků
- Záškoláctví bývá často nepřiměřenou formou řešení konfliktních situací v rodině, ve škole či ve výchovných institucích, přičemž k němu mají sklon zejména děti, které se subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené ve skupině nebo prožívají úzkost a strach v prostředí, ve kterém se pohybují.

- U každého podezření o výskytu daného jevu **musí být vždy informován ředitel školy.**
- V případě závažných forem záškoláctví **třídní učitel dále spolupracuje s výchovným poradcem, metodikem prevence, pedagogicko- psychologickým poradenstvím, oddělením sociálně právní ochrany dětí, Policií České republiky.**
- Základní pravidla primární prevence Prostřednictvím školního vzdělávacího programu je třeba posilovat u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, svým spolužákům a učitelům, nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy, nabízet mimoškolní zájmové činnosti.
- Žáky a rodiče je třeba důsledně seznámit se školním řádem.
- O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce.
- Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii.
- Pokud má žák více než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší.
- Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají.
- V případě neomluvené nepřítomnosti žáka se postupuje dle Školního řádu-VII. Výchovná opatření- odst.6.

Doporučené postupy:

- Žák je povinen účastnit se vzdělávání podle rozvrhu vyučování.

VOŠZ a SŠZ

Ústí nad Labem

- Nepřítomnost ve škole nutná být omluvena a jen pro nemoc nebo z vážných rodinných důvodů. Důvod nepřítomnosti žáka ve škole je zákonný zástupce povinen oznámit třídnímu učiteli nejpozději do tří dnů od začátku nepřítomnosti žáka.
- Uvolnění z jedné vyučovací hodiny v odůvodněných případech poskytuje příslušný vyučující.
- Zákonný zástupce zapisuje žádost o toto uvolnění výhradně omluvného listu nebo systému Bakaláři
- V jednotlivých odůvodněných případech může škola požadovat lékařské potvrzení nebo jiný doklad o příčině žákovy nepřítomnosti ve škole. Neomluvená absence včetně svévolného opuštění školního areálu v době vyučování je kvalifikováno jako porušení Školního řádu.
- Žák navštěvuje lékaře v době vyučování jen v nejnutnějším případě.

Legislativa:

- ❖ https://www.msmt.cz/uploads/Priloha_c_11_Zaskolactvi.docx
- ❖ Školský zákon č.561/2004
- ❖ Metodický pokyn MŠMT č.j. 10194/2002-14 k jednotnému **postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví**

1.6. Sebepoškozování, poruchy příjmu potravy

Jedná se o komplexní autoagresivní chování, které lze nejlépe chápat jako nezralou odpověď na akutní anebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody. Za patologické sebepoškozování se obecně nepovažuje poranění, které je v dané kultuře tolerované (např. piercing a tetování), či začlenění do skupiny vrstevníků nebo demonstrace vlastní hodnoty mezi nimi (snaha být „cool“ a „in“).

Mezi způsoby sebepoškozování patří: řezání, pálení kůže, škrábání, píchání jehlou, rozrušování hojících se ran, kousání, údery, nárazy, tahání vlasů a kůže,.... Nejčastějším místem poškození však bývají ruce, zápěstí a stehna.

Z psychologického hlediska lidé, kteří se poškozují, často:

- trpí chronickou úzkostí
- mají sklon k podrážděnosti
- sami sebe nemají rádi, sami sebe znehodnocují
- mívají intenzivní agresivní pocity, které výrazně odsuzují a často potlačují nebo obrazejí proti sobě
- mívají sklon jednat v souladu se svou momentální náladou
- bývají depresivní a mívají sebevražedné a sebedestruktivní sklony

Motivem sebepoškozování bývá nejčastěji:

- snaha zmírnit vnitřní napětí, snaha uniknout z nesnesitelné situace nebo neúnosného duševního stavu, snaha odstranit pocity viny, studu, dosažení pocitu očistění, odpoutání pozornosti od jiných problémů
- znovuprožití traumatu ve snaze o jeho zpracování
- dosažení poranění, která jsou viditelná a léčitelná na rozdíl od těch neviditelných duševních

Mezi poruchy příjmu potravy řadíme především **mentální anorexii a bulimii**.

Ty představují ve svých projevech mezni polohy jídelního chování od život ohrožujícího omezování příjmu potravy až po přejídání spojené se zvracením nebo jinou nevhodnou kompenzací energetického příjmu. Pro obě poruchy je příznačný nadměrný strach z tloušťky, nespokojenost s tělem a nadměrná snaha o dosažení štíhlosti a její udržení. Základní principy primární prevence

Pokud pedagog zjistí příznaky sebepoškozování, situaci **konzultuje s výchovným poradcem či metodikem prevence**. V případě nutnosti je dále navázána spolupráce s rodiči žáka, pediatrem či psychopediatrem, eventuálně je osloven orgán sociálně právní ochrany dítěte. Pedagogický pracovník není terapeut!

Doporučené postupy:

1. V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života **škola kontaktuje psychiatrické oddělení či kliniku spádové nemocnice i nedobrovolně** – cílem je zabránit vážnému poškození zdraví žáka!
2. Pokud žák není aktuálně ohrožen závažným sebezraněním, jsou **osloveni zákonní zástupci** žáka a jsou jim předány kontakty na dostupné psychiatrické či psychologické ambulance či krizová centra, která mohou dále pomoci situaci řešit. Je třeba snažit se navázat systematickou dlouhodobou spoluprací mezi rodinou a školou.
3. V případě poruch příjmu potravy je vhodné **vyrozumět nejen rodiče, ale také pediatra**, a to vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků).
4. Dítě a rodinu je třeba **motivovat k návštěvě specialisty** (psychiatrické a psychologické ambulance, krizová centra, linky důvěry).
5. Jsou stanoveny jasné hranice a pravidla chování žáka na půdě školy.

1.7. Extrémismus, rasismus

- **Extremismus** – porušování či zneuznávání základních etických, právních a jiných společenských standardů, zejména ve spojení s verbální nebo fyzickou agresivitou, násilím nebo hrozbou násilí. Je motivován zejména rasovou, národnostní, náboženskou či sociální nenávistí.
- **Rasismus** dělí společenské skupiny podle rasového klíče.
 - ✓ Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování.
 - ✓ Antisemitské jednání poškozují objekt židovského charakteru. Mezi rizikové chování žáků patří:
 - ✓ verbální a fyzické napadání spolužáků, zaměstnanců kvůli jejich politickému či náboženskému přesvědčení anebo rasovému, národnostnímu, etnickému či třídnímu původu
 - ✓ agitace ve prospěch extremistických hnutí na půdě školy a snaha o získání nových stoupenců mezi vrstevníky
 - ✓ zanedbávání školních povinností kvůli volnočasovým extremistickým aktivitám mimo školu

Výskyt rasismu a extremismu ve škole je podmíněn i tradicemi, specifiky a problémy určitého regionu a podmínkami na konkrétní škole. Příklon k extremismu ovlivňují osobnostní dispozice, které jsou dotvářeny rodinným, školským a volnočasovým prostředím. Silný je především vliv blízkých vrstevníků a rodiny.

Základní pravidla primární prevence:

- Žákům je třeba zprostředkovávat demokratické hodnoty a principy lidských práv a tolerance.
- Také s nimi hovoříme o extremismu a o negativě spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

Doporučené postupy:

- Je třeba zjistit hloubku extremistického přesvědčení u jednotlivců, případně vazby na extremistickou skupinu mimo školu. Zároveň je třeba zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
- Je třeba okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky.
- V případě zjištění hlouběji zakotvených postojů (opakované verbální či vizuální projevy s možným extremistickým podtextem, účast žáka v extremistické partě, užití násilí s extremistickým podtextem) informujeme rodiče a nabídneme jim spolupráci.

- V případě závažných projevů (především násilných) informujeme Policii České republiky (podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí).
- Ve výuce se zaměříme na výuku této problematiky, pozveme experty k diskuzi se žáky.

Kontakty, informace: Člověk v tísni o. s. – <http://clovekvtisni.cz> Romea – <http://www.romea.cz>
Drom – <http://www.drom.cz> , - kontakt v případě rasistických střetů ve škole vyvolaných jednáním romských žáků <http://www-selty-cu/www/index.php> - poradenství proti náboženskému extremismu

1.8. Netolismus

Jedná se o závislost na tzv. virtuálních drogách.

Mezi ně patří zejména:

- ✓ počítačové hry
- ✓ sociální sítě
- ✓ internetové služby (např. různé formy chatu)
- ✓ virální videa
- ✓ mobilní telefony
- ✓ televize aj.

Rizika spojená s netolismem je možné rozdělit na:

1) Tělesná rizika:

- Časté bolesti pohybového aparátu – bolest šíje, ramen, bederní páteře, drobných kloubů, zápěstí atd.
- Se sedavým způsobem života mohou být spojeny další problémy, např. obezita, cukrovka a srdeční onemocnění.
- Popisovány jsou také případy epilepsie, větší tendence riskovat, která zvyšuje riziko úrazů.
- Časté jsou bolesti očí, dále pak pálení a slzení očí, výskyt tiků, skvrny před očima a potíže při zaostřování při přenášení pohledu z blízkého na vzdálený cíl či naopak.

2) Psychologická a sociální rizika

- Nadužívání počítače významně zasahuje do organizace času a projevuje se například nepravidelností v jídle nebo nedostatkem spánku.
- Zhoršují se mezilidské vztahy v rodině, riziko závislostního chování.

- Zatěžování nervového systému vede k poruchám paměti a komunikačních schopností.
- Předpokládá se také větší sklon k agresivitě, rvačkám, šikanování, nepřátelskému nebo podezřivému ladění.
- Problematickým se také může stát odtržení od reality.

Pro netolismus je charakteristický pozvolný, plíživý a neuvědomělý vznik, neostrá hranice mezi vyžíváním, používáním, problémovým užíváním a závislostí. Charakteristický je růst jednoho programu (způsobu chování) na úkor druhých do té míry, že je schopen vyřadit životně důležité programy.

Pro pochopení podstaty netolismu je třeba uvědomit si, jaké potřeby dítěte či dospělého hraní on-line her vlastně uspokojuje.

K příznakům netolismu patří:

- méně vykonané práce
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá
- kradení peněz na nákup her • stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry
- zkreslování, zatajování informací o své závislosti
- hraní kvůli úniku od osobních problémů
- narušené vztahy s rodinou
- zanedbávání učení
- opouštění dřívějších zájmů a přátel
- zhoršující se školní výsledky

Zásadní pro možnost poskytnutí pomoci je vytvoření důvěryhodného vztahu mezi školou a rodiči /zákonnými zástupci dítěte. Je možné spolupracovat také s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, odbornými zdravotnickými zařízeními či nestátními organizacemi orientovanými na danou problematiku.

Doporučené postupy:

- Základem prevence je kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování.
- Určitými znaky může být např.:
 - ✓ narušení vztahů
 - ✓ zhoršení prospěchu (žákovi nezbývá čas na učení)
 - ✓ únava (hraje dlouho do noci)
 - ✓ ztráta kamarádů (vymění je za virtuální)
 - ✓ nervozita

- Učitel by měl dokázat vzbudit důvěru a nabídnout adekvátní pomoc. Tou může být především zprostředkování kontaktů na odborná zařízení a podpora žáka při řešení obtížných situací (pedagogicko-psychologické poradny, středisko výchovné péče, nestátní organizace zabývající se prevencí netolismu).
- Legislativní rámec vztahující se konkrétně k netolismu neexistuje.

1.9. Nošení zbraní a přednětří o používání zdraví

Je zakázáno nosit do školy a používat věci nebezpečné pro zdraví a život svůj a ostatních osob (střelné zbraně, výbušniny, třaskaviny, petardy, zápalky a zapalovače...)

Doporučené postupy:

- V případě zjištění vnesení nebezpečných pro zdraví a život svůj a ostatních osob žákem do objektu školy se postupuje takto:
 1. Informovat vedení školy
 2. Zajistit nebezpečnou věc
 3. Okamžitě informovat zákonné zástupce žáka a vyzvat ho ke školní návštěvě, kde mu bude nebezpečná věc předána

1.10. Smrt ve škole

TU/ ŠMP/ zástupce školy komunikuje s rodičem

- Co rodiče v tuhle chvíli od školy potřebují
 - nabídka – odkaz na služby (Rodičovská linka, Krizová centra, Vigvam, Nadační fond Vrba, příručka o pohřbech MMR, D. Záhumenský - Právní rádce pro pozůstalé)
 - komunikace ven ze školy, vyjádření soustrasti (media)
 - osobní věci dítěte
- Domluvit, jaké informace je možné sdělit pedagogům a žákům školy
- Téma pohřbu – bude veřejný? Účast žáků a pedagogů školy?
- Potřeba případně další komunikace - nabídka

Schůzka ŠPP – ředitel, ŠMP, psycholog

- Třídní učitel je taktéž pozůstalý – přizvat někoho s nadhledem externisty – ŠMP, psycholog, neziskové organizace, oblastní metodik prevence
- Domluvit postoj školy, jestli a jak bude škola dělat pietní místo (**někde, kam může každý, ale není nutné kolem chodit, když nechci**)

Schůzka s ostatními pedagogy

- Sdělit faktické informace (v podobě, ve které mohou uniknout) + potřeby rodičů
- Informace o plánu – co se bude dít, kdo je zapojen, media, pietní místo
- Způsob komunikace s třídami + nabídka pomoci externisty
- Mimořádné třídní schůzky/ email rodičům od ředitele (ideálně ve stejnou chvíli, kdy učitelé sdělují třídám – aby rodiče věděli, byli připraveni, že děti mohou mít dotazy, čeho si všimat, nabídka podpory a pomoci ze strany školy/ jiné organizace)
- Příprava na častější třídnické hodiny
- Potřeby + dotazy + nabídka podpory

Komunikace s třídou – alutně – kdo? TU + ŠMP/psycholog

- S třídou by měl komunikovat někdo, kdo je dobře zná a má s ní vztah - ŠMP
- Sdílet pravdivá fakta
- Domluvit plán na den – týden (zejména ve třídě, kde dítě zemřelo)
- Normalizace všech emocí spojených
- Info – jak to teď řeší škola, co kdo dělá, co se bude dít
- Mapování potřeb žáků + směřovat k jejich aktuálnímu naplnění – mluvit, mlčet, být spolu, pracovat, kreslit..

Komunikace s třídou – za týden

- Rituál (pohřeb, vlastní třídní rituál..)
- Vracet se do normálního režimu s povolenými výkonovými limity
- Vzkaz pro pozůstalé rodiče?
- Pietní místo?
- Místo pro sebe – co mohou žáci dělat, pokud potřebují a kde mohou najít
- Realizovat mimořádné třídní schůzky

Komunikace s třídou – „výroční aktivity“

- 3 měsíce, 1 rok, dle aktivit do jednoho roku (Vánoce, sportovní soutěže, kterých se dítě účastnilo atd.)
- Dát tomu prostor, myslet na to, věnovat se jim (napsat vzkaz, mluvit)

1.11. Dítě jako pozůstalý

TU/ ŠMP/ zástupce školy komunikuje s rodičem

- Co rodiče v tuhle chvíli od školy potřebují
- Nabídka okamžité pomoci – odkaz na služby (Rodičovská linka, Krizová centra, Vigvam, příručka o pohřbech MMR (Základní informace pro pozůstalé) David Záhumenský - Právní rádce pro pozůstalé, Nadační fond Vrba)
- Možnost osobní schůzky před nástupem dítěte do školy - projednat možnosti podpory školy. Např. doba hájení pro dítě (písemky atd.), sdělení informace třídě (Má říct TU a co? Co si přejí rodiče, co si přeje dítě?)

Schůzka ŠPP – ředitel, ŠMP, psycholog

- Projednat možné nabídky pomoci rodičům
- Co, kdo a jak bude sdělovat ostatním učitelům (vyučujícím dítěte)

Schůzka s ostatními pedagogy

- sdělit potřeby rodičů a dítěte – respektovat
- sdělovat holá fakta (informace, v podobě, ve které mohou uniknout)
- informace o plánu – co se bude dít, kdo je zapojen, doba hájení, chystání případné opakované schůzky s rodiči
- způsob komunikace s třídou, s dítětem – mají dotazy?
- Potřeby + dotazy + nabídka podpory
- komunikace s rodiči třídy

Komunikace s dítětem před vstupem do třídy

- Co chce, aby ostatní ve třídě věděli
- Kdo to má říkat – dítě samo, dítě spolu s učitelem, učitel v přítomnosti dítěte, učitel ve chvíli, kdy dítě nebude ve třídě
- Co potřebuje od ostatních – mají se ptát, mluvit o tom, nebo o tom nechce nic slyšet

Komunikace s třídou – kdo? TU + ŠMP

- Respektovat přání rodiny + dítěte
- Sdělovat holá fakta + režim dítěte
- Co můžou nabídnout dítěti – dopsání sešitů..
- Příprava na příchod – potřeby dítěte a nejbližších přátel (co můžou udělat - přání, obrázek..)
- Nabídka pomoci, podpory pro blízké/ pro třídu – dle potřeby

4 fáze :

- 1. sdělení informací,
- 2. možnost vyvázat se z bezmoci – nabídka nějaké aktivity pro dítě, rodinu,
- 3. externalizace prožívaného,
- 4. návazná síť

Komunikace s dítětem před vstupem do třídy

- Co se ve třídě dělo a co třída ví
- Kontrakt domluvených pravidel, režimu hájení
- Potřeby dítěte? Nabídka
- Co napadlo třídu, jako pomoc
- Prostor pro samotu – kde ho najít
- Za kým jít
- Kámoš, který by mohl být oporou
- Co dělat, když třída nebude respektovat domluvená pravidla
- Jak často se má doptávat TU
- Domluva signálu, kdyby bylo zle

Související vnitřní dokumenty:

- Školní řád
- Směrnice k primární prevenci rizikového chování

- Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání
- Školní program proti šikanování
- Preventivní program školy
- Ochrana člověka za mimořádných událostí (Pokyn MŠMT čj.12050/3-22 a dodatek 13586/03-22)
- Minimální standard bezpečnosti – Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č.j.: MSMT-1981/2015-1)

2. VÝSLECH ŽÁKŮ ZA PŘÍTOMNOSTI PČR

Postup zaměstnance školy, na kterého se obrátí policie s požadavkem na poskytnutí součinnosti:

Vstup policie do školy:

- **Zjistit předmět a důvod návštěvy, informovat ředitele školy (zástupce)**, který rozhodne o dalším postupu.
- **Zjistit, zda nelze požadovaný úkon provést mimo dobu vyučování.** Policie by si měla žáka předvolat především prostřednictvím jeho zákonných zástupců, nebo orgánu sociálně právní ochrany a teprve pak prostřednictvím školy.
- Ředitel poskytne v případě, že je o to policií požádán, **vhodnou místnost k výslechu žáka ve škole**
- **Zjistit totožnost příslušníků policie** - požádat o předložení služebního průkazu, odznaku služby kriminální policie. *(Při pochybnostech ověření totožnosti telefonicky na pracovišti, které uvedl.)*

Předvolání a předvedení žáka, podání vysvětlení a výslech:

- Policie může vyžadovat podání vysvětlení, provádět výslech, předvolat nebo předvést žáka mimo školu- škola má **povinnost vyrozumět zákonného zástupce**
- **Zajistit pedagogický dohled nad jednáním.** Pokud jde o dítě mladší 15 let, pak musí být u jednání kromě policisty a dítěte vždy někdo další. Nerozhoduje, zda jde o výslech či jen podání informace. Tato další osoba *musí mít kvalifikaci pro práci s dětmi - může to být tedy především pedagog, nebo psycholog. O konkrétní osobě rozhodne ředitelka školy.*
- Vyžaduje-li závažnost a neodkladnost prováděného šetření **předvedení osoby mladší 15 let na útvar policie**, je předvedení prováděno zpravidla policisty v občanském oděvu za použití civilního vozidla.
- Je-li **předvedení provedeno ze školy nebo zařízení**, specialista zajistí **přítomnost třetí osoby po celou dobu služebního zákroku i služebních úkonů.**
- **Pominou-li důvody předvedení**, osobu mladší 15 let **předá zpět do školy nebo zařízení**, ze kterého byla předvedena, **nebo ji předá zákonnému zástupci.**

VOŠZ a SŠZ

Ústí nad Labem

- Vyžádejte si informaci, kdy a kam bude dítě vráceno – zlá do školy, nebo zástupcům dítěte. Sdělte policii, do kdy je provoz školy, aby dítě nebylo vráceno do prázdné školy. **Všechny důležité údaje o této akci si písemně poznačte - s kým odchází, kam, čas,...**
- U osob mladších 18 let, je policista povinen ihned **vyrozumět zákonného zástupce** této osoby. V případě zajištění **osoby mladší 15 let**, vždy též bez odkladu vyrozumí **orgán sociálně-právní ochrany mládeže**.
- Pokud tak neučiní, zákonného zástupce dítěte **vyrozumí škola**.
- Pokud se vám **nepodaří rodiče kontaktovat před jednáním**, není to důvod pro odložení jednání, budete jej informovat co nejdříve.
- Písemný záznam z jednání podepisuje zaměstnanec školy, který byl přítomen u jednání. Vyžádá si kopii záznamu pro potřeby školy.
- Pro děti a mládež platí v plné míře **presumpce nevin**y.

3. OZNAMOVÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI

1. V případě, že je zaměstnanec školy svědkem trestné činnosti nebo se o ní dozví, **ohlásí to řediteli školy**. Je proveden **písemný zápis**.
2. Škola celou záležitost **oznámí Policii ČR**.

(Trestnou činností se rozumí užívání omamných látek, gamblerství, šikana, týrání, vraždy, loupeže, pohlavní zneužívání, znásilnění, majetková trestná činnost, dále vystavení šikaně či týrání, příp. jinému nežádoucímu zacházení ve škole i mimo školu.)

Legislativa

- ❖ Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb.
- ❖ Školský zákon č.561/2004
- ❖ Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů **Změna zákona na 197/2014 Sb.**
- ❖ Vyhláška č. 116/2011 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- ❖ Věstník MŠMT č. 11/2003- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané.
- ❖ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů **Novelizace 19.září 2012 zákon 333/2012 Sb.**
- ❖ Zákon č. 359/1999 Sb., O sociálně právní ochraně dětí **změna- 381/2005Sb.**

- ❖ Zákon č. 200/1990 Sb., o trestnocích
- ❖ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník **změna-390/2012 Sb.**
- ❖ Zákon č. 218/2003 Sb., **Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže změna- 301/2011 Sb.**
- ❖ Zákon č. 167/1998 Sb., **Zákon o návykových látkách změna-273/2013 Sb.**
- ❖ Závazný pokyn policejního prezidenta č.8/2002, č.64/2001 (vstup Policie ČR do školy)
- ❖ Metodická doporučení a metodické pokyny v oblasti primární prevence rizikového chování schválená vedením MŠMT.
- ❖ Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti MŠMT – **změna 2013-2018**
- ❖ Metodický pokyn č.j.24 246/2008-6 k **prevenci a řešení šikanování** mezi žáky škol a školských zařízení
- ❖ Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14 423/99-22
- ❖ Strategie prevence kriminality na léta **změna 2012-2015**
- ❖ Metodický pokyn MŠMT č.j. 10194/2002-14 k jednotnému **postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví**
- ❖ Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č.j.: 11 691/2004-24

Odkaz na publikace ke stažení rizikového chování

PPP Ústí nad Labem→ Prevence→ Publikace

- Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí
- Drogy a drogové závislosti 1
- Drogy a drogové závislosti 2
- Zaoštrono na drogy 200805 Situace ve věcech drog v ČR v roce 2007
- Zaoštrono na drogy 200803 Rekreační užívání drog
- Zaoštrono na drogy 200802 Drogy a řízení
- Zaoštrono na drogy 200704 Návykové látky v těhotenství
- Zaoštrono na drogy 200703 Dědičnost látkových závislostí
- Zaoštrono na drogy 200702 Systémový přístup v prevenci užívání návykových látek
- Zaoštrono na drogy 200501 Legální drogy v ČR
- Kyberšikana a její prevence - příručka pro učitele

- Zaostřeno na drogy 201001 Drogové trestné činy podle nového trestního zákoníku
- Primární prevence rizikového chování ve školství

Užitečné internetové odkazy

- www.drogy-info.cz
- www.prevence-info.cz
- www.dokurte.cz
- www.pobavme-se-o-alkoholu.cz
- www.anabell.cz
- www.saferinternet.cz
- www.bezpecne-online.cz
- www.linkabezpeci.cz
- www.varianty.cz
- www.czechkid.cz
- www.minimalizacesikany.cz
- www.iprev.cz